

Parashat Toldot **Blindness to the Truth** **Rabbi Shai Finkelstein**

בראשית פרק כז פסוק א

וַיְהִי כִּי-זָקֵן יַצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ-עֵינָיו מִרְאֵת וַיִּקְרָא אֶת-עֶשָׂו בְּנֹו הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲנִנִּי:

רשב"ם

ותכהין עיניו - מן הזקנה, כמו שמצינו בספר שמואל: ועיניו החלו כהות.

רבינו אברהם בן הרמב"ם

ויהי כי זקן יצחק וגו' – פשוטו של מקרא שהוא ענין טבעי ולפיכך הקדים להזכיר את סיבתה של חולשת ראיתו או כליונה במאמרו כי זקן ואמר ביעקב ע"ה ועיני ישראל כבדו מזקן... ואדון הנביאים ע"ה נבדל משאר הנביאים בסילוק המקרים הטבעיים אפילו לעת הזקנה כמו שנבדל מהם בפרישתו מן העניינים הטבעיים ונתכבד יותר מהם בהשגת הנבואה ולפיכך נאמר בו כדי שיתפלאו על אותה ההשגה העצומה בגופו הנכבד כמו כבודו העצום בהשגת הנבואה והאותות הנפלאים אמר הכתוב ומשה בן מאה ועשרים שנה במתו לא כהתה עינו ולא נס לחה.

בבא קמא צ"ג

ואמר רבי יצחק: לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך. שהרי אבימלך קלל את שרה, ונתקיים בנרעה. שנאמר: "הנה הוא לך כסות עינים" – אמר לה: הואיל וכסית ממני ולא גילית שהוא אישה, וגרמת לי הצער הזה, יהי רצון שיהו לך בנים כסויי עינים. ונתקיים בנרעה – דכתיב: "ויהי כי זקן יצחק, ותכהין עיניו מראת".

מגילה כ"ח א:ט"ז

רבי אלעזר אמר: עיניו כהות, שנאמר: "ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות", משום דאסתכל בעשו הרשע.

בראשית רבה ס"ה: ה'

ויהי כי זקן יצחק (בראשית כז, א), רבי יצחק פתח (ישעיה ה, כג): מצדיקי רשע עקב שחד, כל מי שנוטל שחד ומצדיק את הרשע בעקב, (ישעיה ה, כג): וצדקת צדיקים יסירו ממנו, וצדקת צדיקים, זה משה. יסירו ממנו, זה יצחק, על ידי שהצדיק את הרשע כהו עיניו, ויהי כי זקן יצחק וגו'.

בראשית רבה ס"ה: י'

ותכהין עיניו מראת (בראשית כז, א), אמר רבי אלעזר בן עזריה מראות ברע, מראות ברעתו של רשע, אמר הקדוש ברוך הוא יהיה יצחק יוצא לשוק ויהוין ברייתא אמרין דין אבונה דההוא רשיעא, אלא הריני מכהה את עיניו והוא יושב בתוך ביתו, הדא הוא דכתיב (משלי כח, כח): בקום רשעים יסתר אדם, מכאן אמרו כל המעמיד בן רשע או תלמיד רשע סוף שעניו כהות. תלמיד רשע מאחיה השילוני (מלכים א יד, ד): ואחיהו לא יכל לראות כי קמו עיניו משיבו, שהעמיד את ירבעם תלמיד רשע. בן רשע, מיצחק, ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו.

מדרש תנחומא

ולמה כהו עיניו של יצחק? ... על שהיה מביא ציד ומאכילו, וכתוב: כי השחד יעור פקחים (שמות כג, ח).

רש"י

ותכהין. בעשנן של אלו.

בראשית פרק כו פסוקים לד-לה

וַיְהִי עֲשׂוֹ בֶן־אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־יְהוּדִית בַּת־בְּאֲרִי הַחֲתִי וְאֶת־בְּשֵׁמֶת בַּת־אֵילָן הַחֲתִי: וַתְּהִי־ן מֵרַת רוּחַ לַיִצְחָק וּלְרַבֶּקָּה:

גור אריה

בעשנן של אלו. פירוש שהיו מקטירין לעבודה זרה, כי מפני שהיה ליצחק קדושה, לא קדושה כמו שאר קדושה, רק קדושה יתירה, שהיה קרבן קדוש לה' שנקרב על המזבח (לעיל כב, ט), ומפני גודל הקדושה שהוא קרבן לה' – לכך כהו עיניו, מפני כי הראיה היא יותר קדושה בעבור שהראות ענין שכלי, לכך לא היה אפשר להתחבר ראות יצחק הקדוש עם טנופת עבודה זרה. ואלו דברים הם דברי חכמה מאוד ידועים לחכמים, שראוי ליצחק ראיות העין בכח קדושה, וכאשר היה שם טנופת – כהו עיניו.

רש"י

ד"א כְּשֶׁנֶּעְקַד ע"ג הַמְּזֻבַּח וְהָיָה אָבִיו רוֹצֵה לְשַׁחֲטוֹ, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה נִפְתָּחוּ הַשָּׁמַיִם וְרָאוּ מַלְאָכֵי הַשָּׁרָת וְהָיוּ בֹכִים, וַיִּרְדּוּ דְמֻעוֹתֵיהֶם וּנְפְלוּ עַל עֵינָיו, לְפִיכֵךְ פָּהוּ עֵינָיו. ד"א כְּדִי שְׂיִטֵּל יַעֲקֹב אֶת הַבְּרָכוֹת:

בכור שור

ותכהין עיניו מראות. שלא תתמה איך נתחלף לו יעקב בעשו.

ספורנו

ותכהינה עיניו. כמו שקרה לעלי שלא מיחה בבניו כאמרו ולא כהה במ ונאמר בו ועיניו קמה ולא יכול לראות ולא קרה זה לאברהם ויעקב שהיו יותר זקנים ממה שהיה יצחק אז וממה שהיה עלי. באברהם כתיב ויוסף אברהם ויקח אשה וביעקב עם כל צרותיו ודמעות עיניו כתיב וירא ישראל את בני יוסף אף על פי שהיה רואה בכובד כאמרו ועיני ישראל כבדו מזוקן באופן שלא הכיר התמונה הפרטית:

בראשית כא פסוקים ט-י

וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת־בֶּן־הַגֵּר הַמְצֻרִית אֲשֶׁר־יָלְדָה לְאַבְרָהָם מִצְחָק: וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גֵּרֶשׁ הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִרְשׁ בֶּן־הָאִמָּה הַזֹּאת עִם־בְּנֵי עַם־יִצְחָק: